

СУБЈЕКТИВНО ПРЕИНАЧЕЊЕ ТУЖБЕ

Законом о парничном поступку предвиђена је могућност преиначења тужбе у субјективном смислу, која је била непозната предратном југословенском праву. Суштина промене састоји се у томе што досадашњи тужени престаје бити странка, а његову улогу преузима треће лице. Промена је израз воље тужиоца и трећег, а ако се тужени већ упустио у расправљање о главној ствари потребан је и његов пристанак ⁽¹⁾. Субјективно преиначење тужбе треба строго разликовати од других случајева промене странке, посебно од оних у којима се та промена остварује, исто тако, вољом заинтересованих лица ⁽²⁾. До субјективног преиначења долази редовно зато што тужилац увиђа да је пасивну легитимацију нетачно поставио у тужби. Циљ установе је, дакле, у томе да се тужилац не излаже трошковима нове парнице и да се процесни материјал, изнесен и прикупљен у расправљању са првобитно туженим, искористи у текућем спору. Међутим, с обзиром на услове под којима субјективним преиначењем може бити постигнута промена тужене стране, ова установа има у животу мањи практични значај него што су редактори ЗПП-а очекивали.

Закон прописује да је преиначење могућно само на туженој страни. Промена која би се састојала у томе што би у парницу ступило треће лице на место тужиоца није допуштена.

Као што је речено, за субјективно преиначење тужбе битно је да се мења личност туженог. Према томе, исправка имена (фирме, назива), или неког другог обележја којим се личност туженог индивидуализира, нема смисао преиначења ⁽³⁾. Али, ово становиште треба прихватити само ако тужилац приликом исправке не прелази са једног постојећег субјекта

(1) Члан 180. ЗПП-а гласи: „Тужилац може све до закључења главне расправе своју тужбу преиначити и тако што ће уместо првобитно туженог тужити друго лице.

За преиначење тужбе у смислу претходног става потребан је пристанак лица које треба да ступи у парницу на место туженог, а ако се тужени већ упустио у расправљање о главној ствари потребан је и пристанак туженог.

Лице које ступа у парницу на место туженог мора примити парницу у оном стању у каквом се она налази у тренутку кад у њу ступа.”

(2) Види: чл. 201. и 204 (универзална сукцесија); чл. 183, ст. 1 (индивидуална сукцесија у спorno право); чл. 197, ст. 3 (ступање умешача у парницу наместо странке којој се придружио); чл. 199, ст. 3 (ступање именованог претходника у парницу наместо туженог).

(3) У том смислу Врховни привредни суд, који тачно узима да је тужилац тиме отклонио само један формални недостатак тужбе (Реп. Сл. — 248/59, од 23. 3. 1959, одлука из евиденције Суда).

на други постојећи субјект. Другим речима, значај преиначења има свака промена која представља такав прелаз, па и она до које долази зато што је тужилац био погрешно обавештен о имену или називу. Тако, на пример, ако је тужилац хтео да тужи сина али је као туженог прво означио оца, промена се не може узети за обичну исправку, него за преиначење, јер се мења личност тужене странке. Обратно, ако лице са обележјима наведеним у тужби не постоји, тако да се исправком постиже само тачно означавање, није реч о преиначењу (4).

У примени чл. 180. ЗПП може се поставити и питање да ли је тужиоцу допуштено да тужбу преиначи истовремено и субјективно и објективно. Процесна логика говори за потврдан одговор. Јер, несумњиво је да тужилац може да тужбу преиначи објективно пошто је до промене на туженој страни већ дошло, и обратно. Зашто он те две промене не би могао постићи истовременим изјавама? У сваком случају треба прво рашчистити питање субјективне промене. Ако ова буде остварена, о објективном преиначењу (чл. 178, ст. 2) изјашњава се нови тужени. Ако, напротив, тужиочев покушај да промени противника не успе, првобитно тужени даје или ускраћује пристанак да тужба буде објективно преиначена.

Преиначењу има места већ после подношења тужбе суду, па све до закључења главне расправе. Промена туженог на овај начин није искључена на новој главној расправи коју првостепени суд одржава пошто је виши суд укинуо његову пресуду и вратио правну ствар на ново суђење. Изјава о преиначењу може бити дата поднеском или на рочишту. Она је неопозива.

Да би тужилац постигао промену, потребно је да се с њом сагласе како првобитни, тако и нови тужени. Пристанак првобитно туженог није потребан, ако се тужилац одриче тужбеног захтева, јер се тиме спор према првобитно туженом окончава се дејством правноснажног пресуђења у његову корист (5). За разлику од објективног преиначења (чл. 178, ст.

(4) У једној одлуци Врховни привредни суд сматра да не треба узети као преиначење тужиочев предлог да се поступак води и пресуда донесе према привредној организацији којој је тужени припојен (Реш. Сл. 2450/62, од 18. 1. 1963, одлука из евиденције Суда). Треба се сложити с тим да овде није у питању преиначење. Реч је о престанку туженог правног лица, дакле, о разлогу за прекид поступка (чл. 201. и 204). Према томе, ни поменути предлог не одговара ситуацији у којој би било места промени због недостатка легитимације. Изјава тужиоца да тужбу, у којој је као туженог био означио орган правног лица, сада управља против самог правног лица — не представља субјективно преиначење тужбе, већ исправљање означавања странке (Врх. привр. суд, Реш. Сл. 353/459, од 3. 6. 1959, Збирка судских одлука 1959-2-377). Врховни суд Србије, Одељење Приштина, изражава у једној одлуци мишљење да тужба није преиначена тиме што је, уместо Аутономне покрајине, као тужена страна означена општина на коју је обавеза прешла услед преноса надлежности за неке послове, те за промену није потребан ни пристанак тужене општине (Гж 50/66, Билт. ВС Срб. 1966/7). Може се поставити питање шта ако општина тумачи пропис о преносу надлежности тако да спорна обавеза није на њу прешла? Треба, супротно наведеној одлуци, узети да прелаз са једне на другу друштвено-политичку заједницу представља преиначење.

(5) Тако: Zuglia, Грабански парнични поступак ФНРЈ, 1957, стр. 385; Трива Грабанско процесно право, I, 1972, стр. 343. За могућност одрицања уз преиначење изјашњава се и Врховни привредни суд у одлуци Реш. Сл-1013/65, од 25. 10. 1965. (Одлука из евиденције Суда).

2), субјективно је искључиво ствар воље странака. Суд није овлашћен да промену дозволи, ако се један од тужених не саглашава ⁽⁶⁾. Пристанак новог туженог потребан је зато што он мора да прими парницу у стању у коме се она налази у време промене (ст. 3. чл. 180). Тај пристанак се тражи за преиначење које је новом туженом стављено до знања пошто је парница почела тећи према првобитно туженом. Пристанак може бити дат и прећутно. Тако, на пример, досадашњи тужени може да се сагласи тако што ће послати свој захтев за накнаду парничних трошкова које му је тужилац проузроковао пре промене. Треће лице може се са променом прећутно сагласити тако што ће предати поднесак у којем, просто, износи своја средства одбране. Изјава о престанку је неопозива.

У науци је изражено мишљење да се нови тужени не би могао противити док се правна ствар још налази у стадијуму првостепене главне расправе, јер му се преиначењем не одузима могућност да изнесе своје приговоре, наводе и доказе све док та расправа не буде закључена. По истом мишљењу, нови тужени могао би пре упуштања у мериторно расправљање да истакне приговор месне ненадлежности, јер је, наводно, парница против њега почела тећи тек од тренутка кад му је достављена тужба. Исти аутор закључује да би пристанак новог туженог био потребан само кад трећи ступа у улогу туженог по закључењу главне расправе ⁽⁷⁾. Са изложеним гледиштем тешко је сложити се. Тачно је да нови тужени може све до закључења главне расправе да употреби сва мериторна одбрамбена средства која још нису употребљена. Али, могућно је да он одбрану свог претходника цени као неповољну за тужену страну. Осим тога, он се више не може вратити на оне приговоре о којима је суд већ расправљао на протеклим рочиштима, нити може захтевати да се понови извођење доказа зато да би сведоку упутно питање које му није било стављено, или да би суду указао на неку другу околност која је приликом употребе доказа остала незапажена. Поготово му се не може одузети право да ускрати пристанак зато што можда више не може истаћи неки процесни приговор који његов претходник није ставио (чл. 16, ст. 3, чл. 19, чл. 158, ст. 2). Не треба изгубити из вида да нови тужени није присуствовао обезбеђењу доказа које је предузето пре него што је изјава о преиначењу дата (чл. 261), или да није спреман да трпи привремену меру кад је ова пре те изјаве изречена. Могућно је да њему не одговара обавештење трећег лица о парници које је првобитно тужени већ предузео (чл. 200), или да није задовољан с избором личности предмета на припремном рочишту (чл. 279) итд. Што се тиче могућности да нови тужени стави приговор месне ненадлежности, она је *de lege lata* неприхватљива, јер противречи одредби ст. 3, чл. 180, по којој нови тужени мора да прихвати парницу у стању у којем се она налази у време

(6) Супротно, али нетачно становиште заузето је у одлуци Врховног привредног суда, по којој решење суда о одбијању предлога за преиначење тужбе у смислу чл. 180(!) има у ствари смисао одбацивања тужбе са разлога који се не тиче суштине ствари (Сл 1051/63, од 8. 11. 1963, одлука из евиденције Суда).

(7) Zuglia, наведено дело, стр. 385.

кад он у њу ступа. То значи да не може истаћи приговор који у тренутку промене тужене стране више није допуштен. Најзад, становиште да је пристанак новог туженог потребан само ако та промена наступи после закључења главне расправе противречи одредби става 1, чл. 180, по којој је субјективно преиначење тужбе могуће само до закључења те расправе.

Међутим, критиковано становиште изражава оправдану тежњу да се установа субјективног преиначења не обезвреди ускраћивањем пристанка од стране новог туженог. Јер, редовно, он је тај који се противи промени. Како Закон не предвиђа могућност да се судском одлуком замени пристанак на преиначење, то суд није овлашћен да од новог туженог затражи разлоге због којих одбија сагласност. Нови тужени може, дакле, без икаквог образложења да ускрати пристанак и у случају кад се, ступањем у парницу на место првобитно туженог, не би ни процесно-правно ни материјалноправно нашао у положају који је мање повољан од положаја у којем би се налазио да је тужба од почетка гласила на њега. Осећајући недостатке таквог законског уређења, Виши привредни суд у Београду је у неким својим одлукама стао на становиште да пристанак новог туженог није потребан ако се парница налази још увек у почетном стадијуму⁽⁸⁾. Слаба страна ових одлука није само у томе што су оне *contra legem*, него и у томе што је појам почетног стадијума парнице непрецизан. Ако се већ, противно законском тексту, стане на становиште да у интересу процесне економије треба омогућити преиначење упркос противљењу, онда би требало да суд у сваком поједином случају цени да ли је то противљење шиканозно. А оно ће тај карактер имати ако ситуација новог туженог — као што је већ речено — не би ступањем у парницу постала гора зато што није тужен од почетка.

Сагласност првобитно туженог Закон предвиђа из истог разлога из којег је она прописана за случај повлачења тужбе (чл. 181). Све док се првобитно тужени није упустио у расправљање о главној ствари, његова сагласност се не тражи. Ова временска граница, која се ближе одређује у чл. 286, ст. 5, заслужује посебан осврт. Наиме, поменута одредба својим местом у систематској расподели законског градива и својим текстом упућује на мишљење да пристанак није потребан све док се тужени у стадијуму главне расправе не упусти у усмено расправљање пред судом. Ако смо тачно разумели то мишљење — које се у науци и пракси заступа и за повлачење тужбе⁽⁹⁾ — поменути тренутак представља временску границу и кад је тужени на припремном рочишту или поднеском оспорио тужбени захтев. Тачност таквог схватања заслужује дискусију. Није лако прихватити да се усменом излагању туженог на главној расправи придаје толики значај да је без његовог пристанка субјективно

(8) То су одлуке Сл 610/67, од 8. 3. 1967. и Сл 1321/69, од 27. 8. 1969. Објављене су у Правном животу 1971/1, у чланку Ристића, који према њима оправдано заузима критичан став.

(9) Јухарт, Закон о правном поступку с појаснили, 1963, стр. 197. и 198. Трива, наведено дело, стр. 342. и 344. Види за повлачење тужбе без преиначења одлуку ВС Аутономне Покрајине Војводине, Гж 760/1959, Гласник Адвокатске коморе АПВ, 1960/5, и одлуку ВС Југославије Реш 1117/63, од 18. 6. 1963, Правник (Љубљана) 1964/4—6.

преиначење тужбе могућно све док та расправа не буде закључена, иако је он оспорио захтев и у припремном стадијуму, па можда и после тога поднеском. Становиште да писмено оспоравање захтева остаје безначајно, ако није усмено поновљено на расправи, одговара једном уређењу у којем процесну грађу чини само оно што је усмено изнесено пред суд. У таквом систему поднесци служе само за припремање расправе, и њихову садржину суд не узима у обзир приликом одлучивања. За ЗПП такво правило не важи. Усменост југословенског парничног поступка значи то да суд мора одржати главну расправу да би мериторно одлучио (ако парница не буде пре тога окончана). Овај принцип у систему ЗПП-а не противи се томе да суд узме у обзир и оне тврдње и предлоге који су садржани у поднеску, а нису поновљени на расправи. Напротив, по ЗПП-у подлогу одлучивања чини како она процесна грађа која је усмено саопштена, тако и она која је изнесена поднеском. Према томе, оспоравање захтева у писменом облику има исти значај као да је учињено усмено. Да је то тачно, види се прво из тога што се доношење пресуде због изостанка спречава писменим оспоравањем тужбеног захтева (чл. 321, ст 1. тач. 3). Другим речима, сматра се да се тужени упустио у расправљање о главној ствари већ самим тим што је поднеском предложио да тужбени захтев буде одбијен. Осим тога, повлачење тужбе по којој је издат платни налог могућно је без пристанка туженог све до подношења приговора (чл. 436, ст. 1). И у тој ситуацији, дакле, већ се писмено оспоравање сматра као упуштање у расправљање. Поставља се питање зашто би требало да буде друкчије кад је реч о општем парничном поступку. Још теже је објаснити зашто се и у другом стадијуму поступка, све до упуштања туженог у усмено расправљање, тужба може повући без његовог пристанка, иако се он можда већ на припремном рочишту упустио у расправљање о главној ствари. Уосталом, текст става 5, чл. 286. не одговара таквом случају. Јер, ако је тужени оспорио тужбени захтев на припремном рочишту, онда он само допуњава излагање председника већа, кад је то потребно, и то је она ситуација коју има у виду став 2, чл. 286. Будући, дакле, да је тужени свој одговор на тужбу изнео на припремном рочишту, одредба става 5, чл. 286. не може ни доћи до примене. Анализа текстова чл. 286. доводи, према томе, до закључка да та одредба има у виду такав развој парнице у којем тужени своју мериторну одбрану износи тек на рочишту за главну расправу. Доследно изложеном, убедљивије је, као ближе систему ЗПП-а, узети да границу до које пристанак првобитно туженог није потребан чини свако оспоравање тужбеног захтева, било да је предузето поднеском, било на рочишту, како у првом, тако и у другом стадијуму поступка. Тужени је од тог тренутка ставио предлог да тужбени захтев буде одбијен, те је већ тиме стекао право да о том предлогу буде одлучено. Преко тог његовог права не може се прећи позивањем на то да се он у стадијуму главне расправе још није упустио у усмено излагање о предмету спора.

Поводом изјаве о преиначењу, која је дата на рочишту, присутни тужени треба да се изјасни одмах, а не може тражити да се расправа одложи и да му се остави рок за размишљање. Тужиочев поднесак о пре-

иначењу доставља се новом и првобитном туженом. О тужиоцевој изјави која је дата на рочишту у одсућности туженог, суд обавештава и њега и новог туженог достављањем одговорајућег дела расправног записника (анал. чл. 178, ст. 7). (Новом туженом доставља се, са тужиоцевом изјавом или накнадно, и тужба. Од тог тренутка парница тече и према њему, и то ретроактивно). Истовремено, суд сваком од тужених налаже да се у року, који он у ту сврху одређује, изјасни да ли пристаје на промену. (Првобитно туженом тај налог се не упућује кад његов пристанак није потребан). Ако рок протекне без изјашњења, пристанак није дат и изјава о преиначењу губи дејство. Литиспенденција према новом туженом, ако је он или првобитно тужени ускратио пристанак или се није изјаснио, престаје, те парница даље тече, као и у почетку, само према првобитно туженом. Ако првобитно тужени у даљем току првостепеног поступка изјави да пристаје на преиначење, онда такву изјаву треба узети као антиципирани пристанак, који није довољан. Потребно је још да тужилац поново изјави да тужбу преиначује и да се трећи са том променом сагласи. Могућно је замислити и то да иницијативу за преиначење узме треће лице усменом или писменом изјавом којом изражава вољу да ступи у парницу наместо туженог. У таквом случају до преиначења долази тек пошто обе странке даду свој пристанак.

Субјективно преиначење има структуру која одговара структури објективног преиначења: тужилац повлачи тужбу према првобитно туженом и управља је према трећем лицу⁽¹⁰⁾. Али, као и у објективном преиначењу, то треба разумети тако да тужилац хоће да постигне *промену*. Он повлачи тужбу према првобитно туженом само под условом да нови тужени пристане да преузме његову улогу. Према томе, сагласност првог не производи своје дејство независно од тога да ли други пристаје да ступи на његово место. Другим речима, ако првобитно тужени пристаје на преиначење, а нови тужени није са променом сагласан, парница се не гаси, него и даље тече према првобитно туженом⁽¹¹⁾. Изјава о преиначењу у тој ситуацији, управо као и када се противи првобитно тужени, остаје безуспешан покушај да се тужена страна промени. Тужилац може после тога да тужи трећега, било да првобитну тужбу повуче, било да при њој остане. Но, ништа не стоји на путу (јер нико неће бити оштећен) ако тужилац, дајући изјаву о преиначењу, изрично каже да тужбу треба сматрати као повучену за случај да се првобитно тужени са преиначењем слаже, а нови тужени на ту промену не пристаје. Што је речено за

(10) Тако: Zuglia, наведено дело, стр. 385; Трива, наведено дело, стр. 341. Друкчије Лухарт, по коме је преиначење једна радња *sui generis*, која се не може свести на повлачење тужбе и на њено подношење против трећега. Смисао поплачења лежи само у промени личности туженог. Иначе, процесноправни однос остаје исти, што се, по мишљењу овог аутора, види из одредбе ст. 3. чл. 180. (Цивилно процесно право ФНРЈ, стр. 278. и 279).

(11) За изложено схватање изјашњава се Врховни привредни суд у једној одлуци, по којој није реч о преиначењу тужбе у субјективном смислу, већ о новој тужби, ако тужилац изјављује да повлачи тужбу према првобитно туженом, и уместо њега означава као туженог друго лице (Р 112/63, од 27. 11. 1963, одлука из евиденције Суда). Супротно Окружни привредни суд у Крагујевцу, бр. П 5100/69, од 12. 12. 1969, Привреда и право 1970/6.

повлачење тужбе, важи и за одрицање од захтева, с тим да поводом те радње није потребна сагласност првобитно туженог.

Смисао одредбе ст. 3, чл. 180. састоји се у томе што сва процесно-правна и материјалноправна дејства подношења тужбе (прекид застарелости и преклузивног рока!) и све последице достављања тужбе наступају према новом туженом као да је парница од почетка покренута против њега. Све одбрамбене радње које је предузео првобитно тужени дејствују и према новом туженом, као да потичу од њега. Нови тужени је преклудиран са свима радњама које његов претходник није предузео до тренутка који је за те радње прописан. Ако се са променом сагласио пре закључења припремног рочишта, он не може да приговара месну надлежност. Јер, самим тим што је пристао на преиначење, изјавио је да нема ништа против тога да му суди исти суд. Он нема право да захтева да се понове радње извођења доказа или неке друге судске радње предузете пре његовог ступања у поступак. Али, он има право да захтева да му суд остави потребно време да би се припремио за расправљање (арг. чл. 178, ст. 6). Првобитно туженом који из парнице иступа дужан је тужилац да накнади парничне трошкове⁽¹²⁾. Пресуда не дејствује према првобитно туженом који је иступио из парнице.

На крају, дајемо кратак упоредноправни преглед.

Наука и пракса једнодушно узимају да Аустријски законик о поступку не допушта субјективно преиначење тужбе у оном смислу у коме је то предвиђено у ЗПП-у⁽¹³⁾.

стр. 111.

Промена о којој говоримо није допуштена ни по италијанском праву. Међу случајевима који се наводе као ступање трећег лица наместо једне од странака (*estromissione*) не наводи се субјективно преиначење тужбе, јер *Codice di procedura civile* такву могућност не предвиђа⁽¹⁴⁾.

За француско право Венсан (*Vincent*) истиче да процесноправни однос треба до краја парнице да остане непромењен у свима елементима, међу које овај писац ставља и странке⁽¹⁵⁾.

Ни Немачки законик о поступку не садржи одредбу о могућности да на горе изложени начин првобитно тужени буде замењен другим лицем. Међутим, судови *praeter legem*, излазећи у сусрет захтевима правног живота, допуштају субјективно преиначење тужбе како на страни тужисца, тако и на страни туженог, и то не само у првом степену него и у поступку по жалби. Немачки Савезни суд конструише субјективно преиначење као и објективно, што значи да суд може дозволити преиначење и кад се тужени противи. За промену туженог у другостепену поступку

(12) Тако Виши привредни суд у Београду, Пж 2326/73 од 14. 11. 1973, Гласник Адвокатске коморе АПВ, 1974/6. Исто и Јухарт, који субјективно преиначење не конструише као повлачење тужбе према првом туженом и њено подношење према новом (Закон о правном поступку с појаснили, 1963, стр. 196).

(13) Види: Најман, Коментар грађанског парничног поступка (прев. Грeгових), 1935, књ. II, стр. 815; *Sperl, Lehrbuch der bürgerlichen Rechtspflege*, 1930, стр. 165 и 166; *Pollak, Zivilprozessrecht*, I, 1930, стр. 184; *Fasching, Kommentar zu den Zivilprozessgesetzen*, III, 1966, стр. 111.

(14) Види: *Costa, Manuale di Diritto processuale civile*, 1962, стр. 328; *Zanucchi, Diritto processuale civile*, 1962, стр. 117—119.

(15) *Vincent, Procédure civile*, 1969, стр. 394.

потребно је да првотужени на то пристаје, али суд ипак може дозволити промену ако сматра да иза противљења стоји злоупотреба права (16).

О могућности промене тужене странке вољом тужиоца не говори непосредно ни Грчки законик о грађанском поступку, од 1968. Али, недопуштено такве промене проистиче из чл. 226. тог Законика, који искључује преиначење тужбеног предлога после наступања литиспенденције. Из тога проистиче да се тужба не може преиначити ни променом странке, јер означање тужиоца и туженог чини саставни део поменутог предлога (17).

Законик о грађанском судском поступку НР Пољске, од 1964, садржи о могућности промене туженог следеће одредбе: Ако се испостави да тужба није поднесена против оног који би у спору требало да буде тужена странка, суд га, на предлог тужиоца, или туженог, позива да у правној ствари узме учешће. Онај ко је позван да у спору учествује као тужени, може по пристанку обеју странака да ступи наместо туженог, који се онда ослобађа од учешћа у спору. Ако је изјављена сагласност за замену тужене странке, тужени може у року од две седмице да стави предлог да му тужилац накнади трошкове, независно од исхода спора (чл. 194, §§ 1. и 11) (18).

Овај преглед страног права закључујемо приказом одговарајућих одредаба Грађанског процесног кодекса РСФРС, од 1964. Суд, пошто је у току расправљања правне ствари утврдио да тужбу није поднело лице коме припада правна заштита, или да ова тужиоцу не припада према лицу које је тужено, може са пристанком тужиоца да допусти замену првобитног тужиоца или туженог лицем које је стварно легитимисано (ст. 1, чл. 36. ГПК). Закон не тражи сагласност туженог за његову замену или за замену тужиоца. Супротно томе, за замену нелегитимисаног тужиоца потребна је сагласност трећег за кога се претпоставља да је стварно легитимисан. Ако тужилац није сагласан да буде замењен трећим лицем, онда треће лице може ступити у парницу у својству главног умешача, о чему га суд обавештава (ст. 2, чл. 36. ГПК). Ако се првобитни тужилац сагласио с тим да иступи из парнице, а легитимисано треће лице не пристаје да ступи на његово место, суд одбија тужбени захтев (чл. 219. ГПК). У случају у којем се тужилац не слаже да друго лице замени туженог, суд може да „дувуче“ то лице у парницу, у својству друготуженог. У том случају пресуда зависи од исхода расправљања са обојицом тужених. Суд може усвојити захтев према друготуженом, или може одбити захтев према обојици, или усвојити захтев према првотуженом. До замене може доћи на иницијативу суда (чл. 141. ГПК), или на предлог једне од странака или јавног тужиоца (19).

Б. Познић

(16) Види: *Zeiss, Zivilprozessrecht, 1971*, стр. 151 и след.

(17) *Das griechische Zivilprozessgesetzbuch mit Einführungsgesetz, 1969*, (прев. Baumgärtel—Ramos).

(18) *Zivilverfahrensgesetzbuch der Volksrepublik Polen, 1967*, (прев. Christoph Royen).

(19) Види: Советский гражданский процесс, под редакцией профессоров А. А. Добровольского и А. Ф. Клейнмана, 1970, стр. 54. и 55.

РЕЗЮМЕ

Субъективное изменение иска

В статье комментируются положения Закона о гражданском производстве, относящиеся на замену ответчика в время судебного разбирательства. Автор особо останавливается на двух вопросах. Первый относится на правило, допускающее третьему лицу стать ответчиком только при его согласии на то. Автор критически относится к данному правилу, указывая на возможность канцелярской волокиты. По его мнению суду следовало бы предоставить право отклонения отказа третьего лица если его положение в процессуально-правовом и в материально-правовом отношениях не ухудшается с появлением на суде в качестве ответчика. Второй вопрос, которому автор уделяет особое внимание, касается момента, с которого для замены необходимо согласие первоначального ответчика. Противно существующей точке зрения, основанной на текстах закона, автор находит, что согласие необходимо уже с момента включения ответчика в письменной или устной форме в разбирательство по исковому заявлению. Автор в статье ссылается на практику верховных судов Югославии и дает краткий обзор иностранного права по данному вопросу.

SUMMARY

The change of subject in legal actions

This treatise contains the comment on the provisions of the Law on the litigation procedure dealing with the change of defendant (subject) during the litigation. The author draws attention to the two particular questions. First one deals with the rule that a third person can get into the defendant's position only by its own consent. The author has a critical attitude concerning this rule, pointing out to the possibility of chicanery. In his opinion, the court should be granted the right not to accept the third person's refusal if its position would not be aggravated in procedural or material way by becoming the defendant. The second question special attention is paid to deals with the moment after whom the consent of the first named defendant is necessary for the change. Contrary to the prevailing opinion based on the text of the Law, the author's interpretation is that the consent and acceptance of the first named defendant is necessary from the moment when that defendant gets involved either orally or in writing in the litigation of the plaintiff's claim. The treatise also contains the quotations from the practice of the Supreme Courts of Yugoslavia and a short review of foreign laws on this question.

RÉSUMÉ

Les plaintes subjectivement modifiées

Dans l'article est exposé le commentaire des dispositions de la Loi sur la procédure civile qui se rapportent au changement de la partie défenderesse au cours de la procédure. L'auteur a concentré son attention surtout sur deux questions. La première a trait à la règle que la tierce personne peut se trouver dans la position de défendeur seulement de son propre consentement. L'auteur exprime une attitude critique à l'égard de cette

règle, en dénotant la possibilité de la chicane. A son avis il faudrait donner le droit au tribunal de désapprouver l'opposition de la tierce personne si sa position au point de vue du droit de procédure ou du droit matériel ne vienne s'aggraver si elle se met dans la position de défendeur. La deuxième question à laquelle est consacrée une attention particulière se rapporte au moment à partir duquel pour le changement le consentement est nécessaire de la personne qui était au début la partie défenderesse. Contrairement à l'opinion généralement admise, qui est basée sur le texte de loi, l'auteur expose l'interprétation selon laquelle le consentement est nécessaire dès le moment que défendeur a entamé les débats par écrit ou oralement sur la demande en justice. L'article contient des références à la pratique des cours suprêmes de Yougoslavie et expose un bref compte rendu des droits étrangers sur cette question.